

Mokslinio gyvenimo kronika

Archeologijos katedros mokslinės veiklos apžvalga

2014 metai

Konferencijos, seminarai

2014 m. balandžio 9–11 d. Lietuvos nacionalinio muziejaus organizuotoje tarptautinėje konferencijoje „Eustachijus Tiškevičius: darbai ir kontekstai“ doc. dr. Aleksiejus Luchtanas skaitė pranešimą „Eustachijaus Tiškevičiaus archeologinių rinkinių likimas Rusijoje“.

2014 m. balandžio 8–12 d. doktorantas Šarūnas Jautaitis dalyvavo Kalgaryje (Kanada) vykusioje 83-ioje metinėje Amerikos fizinės antropologijos asociacijos konferencijoje („*American Association of Physical Anthropology, 83th annual conference*“) – skaitė pranešimą (drauge su N. Lynnerup) „Older age mortality in Medieval Denmark“.

2014 m. balandžio 10 d. Klaipėdoje vykusiame doktorantų, rengiančių disertacijas istorijos ir archeologijos tematika, moksliniame seminare doktorantas Gediminas Petrauskas skaitė pranešimą „Viduramžių Lietuvos kolektyviniai degintiniai kapai: paprotys ir interpretacija“.

2014 m. gegužės 9–10 d. UNESCO Lietuvos nacionalinės komisijos organizuotame tarptautiniame seminare „Pasaulio paveldo iššūkiai Lietuvoje: Vilniaus istorinio centro (1994) ir Kernavės archeologinės vietovės (2004) vertinimai“ pranešimus skaitė doc. dr. Gintautas Vėlius – „Pastarųjų dešimties metų Kernavės archeologijos tyrimų rezultatai ir jų reikšmė atskleidžiant naujas šios Pasaulio paveldo vietovės vertes“ bei dr. Justina Poškienė ir doktorantas Renaldas Augustinavičius – „Pastarųjų dešimties metų pokyčiai Lietuvos archeologijos paveldo apsaugos srityje“.

2014 m. gegužės 8–9 d. Klaipėdos universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto organizuotoje tarptautinėje konferencijoje „Baltų kalbos ir kultūros“ doktorantas Gediminas Petrauskas skaitė pranešimą „Prie Lietuvos valstybės susidarymo klausimo sugrįžtant: mirusiųjų laidojimo papročių aspektas“.

2014 m. gegužės 14–16 d. Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Valdovų rūmai organizuotoje tarptautinėje konferencijoje „Lietuva–Italija: šimtmečių ryšiai“ profesorius emeritas habil. dr. Mykolas Michelbertas perskaitė pranešimą „Romėniškojo importo daiktų chronologija ir kartografija“.

2014 m. gegužės 14–17 d. Latvijos universitete vykusioje konferencijoje „3rd Baltic Bioarchaeology Meeting“ dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė (bendraautorai doktorantė Raminta Skipitytė ir prof. dr. Rimantas Jankauskas) skaitė pranešimą „The Future Perspectives of Stable Isotope Analysis in Lithuania“; doktorantė Justina Kozakaitė (drauge su prof. dr. Rimantu Jankausku) – „Fights and Unfortunate Accidents. Trauma and Treatment in Medieval Lithuania“; prof. dr. Rimantas Jankauskas skaitė pranešimą „Child Abuse Case in Lithuanian Bioarchaeological Materials“ (bendraautorė doktorantė Justina Kozakaitė (drauge su L.T. Dupras ir L. J. Williams).

2014 m. gegužės 27–30 d. Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto organizuotoje doktorantų ir jaunųjų mokslininkų konferencijoje „Evoliucinė medicina: sveikatos sampratos ir ligų suvokimo perspektyvos“ doktorantas Vaidotas Suncovas (pranešimas parengtas drauge su prof. dr. Rimantu Jankausku) skaitė pranešimą „Craniofacial changes in Lithuania during two last millennia“.

2014 m. rugsėjo 9–15 d. prof. dr. Albinas Kuncevičius, doc. dr. Aleksiejus Luchtanas ir dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė buvo išvykę į Stambulą (Turkija) dalyvauti Europos archeologų asociacijos (*European Association of Archaeologists – EAA*) 20-ame metiniame susitikime. Doc. dr. Aleksiejus Luchtanas skaitė pranešimą „Filling a Gap in the Prehistory of Central Afghanistan“; prof. dr. Albinas Kuncevičius (bendras pranešimas su doc. dr. Rimvydu Laužiku) – „Micro-regional Studies and the Schema of the Late Medieval Statehood: Lithuanian Case“; dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė skaitė tris pranešimus – „Human and Plant Interaction among the Bronze Age Pastoralists of the Tian Shan Mountain Region“; „Prehistory and Protohistory of the Tian-Shan Mountains: Excavations at Aigyrzhal 2 in the Naryn Valley, Kyrgyzstan“ (bendraautorai Aida Abdykanova, Shogo Kume, Katsuhiko Ohnuma); „Steppe Geoglyphs Mark the Ancient Routes of Human Migration Across Central Asia: Introduction to the Research“ (bendraautorai Andrey Logvion, Irina Shevnina, Abai Seitov).

2014 m. rugsėjo 24–26 d. Kylio universitete (Vokietija) vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Radiocarbon and diet: aquatic food resources and reservoir effects“ dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė (drauge su M. Lillie ir S. Teliženko) pristatė stendinį pranešimą „First AMS Radiocarbon dates from Eastern Ukraine and their implications for existing chronologies“.

2014 m. spalio 31–lapkričio 2 d. Pilzene (Čekija) vyko 12-oji šiuolaikinės ir istorinės teorinės archeologijos (*Contemporary and Historical Archaeology in Theory – CHAT*) konferencija „Tamsieji naujesieji laikai: totalitarizmo, autoritarizmo ir represijų archeologija“ (*CHAT 2014: „Dark Modernities – Archaeologies and Totalitarianism. Authoritarianism, and Repression“*). Joje doktorantas Gediminas Petrauskas (drauge su Aiste Petrauskiene) stendiniame pranešime „An Integrated Approach to History of Lithuanian Partisan War: The Investigation of the Partisan Bunker in Daugėliškiiai Forest, Central Lithuania“ pristatė 2010 m. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio tarybos prezidiumo pirmininko pavaduotojo L. Grigonio-Užpalio vadovietės Daugėliškių miške (Raseinių r.) tyrimus.

2014 m. gruodžio 5 d. Žaislų muziejaus konferencijoje „Vaikų ir vaikystės pėdsakai Lietuvoje: archeologija, antropologija, istorija ir etnografija“ dalyvavusi doktorantė Justina Kozakaitė skaitė pranešimą „Vaikų slėpynės istorijoje. Kuo gali padėti antropologai?“

2014 m. gruodžio 19 d. Vilniaus universiteto Archeologijos katedra organizavo mokslinę konferenciją „Ankstyvųjų baltų visuomenės tapatumas“, skirtą projekto „Ankstyvųjų baltų visuomenės tapatumo bruožai remiantis archeologijos paveldo tyrimais Lietuvoje (ARCHBALTAI)“ (projekto vadovas doc. dr. Algimantas Merkevičius) rezultatams aptarti (žr. *straipsnį apie konferenciją*).

Paskaitos / pristatymai

2014 m. vasario 12 d. dr. Giedrė Keen Vilniaus universiteto Orientalistikos centre skaitė paskaitą „Before the Silk Road. Food Networks in Prehistory in Central Asia“.

2014 m. Lietuvos nacionalinis muziejus drauge su Lietuvos archeologijos draugija vienuoliktą kartą surengė žymiai archeologai prof. Marijai Gimbutienei dedikuotus skaitymus. Juose pranešimus skaitė Archeologijos katedros dėstytojai, mokslo darbuotojai, doktorantai:

- Vasario 19 dieną doktorantas Gediminas Petrauskas – „Marijos Alseikaitės-Gimbutienės tyrinėjimų ištakos, arba žvilgsnis į pomirtinio pasaulio sampratos paieškas“.
- Balandžio 16 dieną dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė – „Tarp Centrinės Azijos stepių ir Lietuvos: senovės žmonių mitybos rekonstrukcijos“, doktorantė Justina Kozakaitė – „Smurtas ir darbinės nelaimės viduramžių miestelyje: Alytus, XIV–XVII a.“
- Balandžio 30 dieną mokslo darbuotojas Ramūnas Šmigelskas, prof. dr. Albinas Kuncevičius, doc. dr. Rimvydas Laužikas, doktorantas Renaldas Augustinavičius – „Naujausi archeologiniai tyrinėjimai Dubingių piliavietėje“.

2014 m. kovą dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Barselonoje (Institució Mila i Fontanals – CSIC) skai-

tė paskaitą „Crop consumption among the Prehistoric pastoralists of the Tian-Shan mountains. According to the stable isotope and archaeobotanical analysis“.

2014 m. gegužės 7 d. renginyje „Colloquium Vilnense“ dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen ir prof. dr. Rimantas Jankauskas skaitė paskaitą „Bioarcheologijos metodai, kasdienio žydų aškenazių gyvenimo aspektų atkūrimas“.

2014 m. rugpjūčio 18 d. doktorantas Gediminas Petrauskas (drauge su Aiste Kazimieraityte) Pašušvyje skaitė paskaitą „Sajų sodyba Balandiškyje: 2012–2013 m. kompleksinių tyrimų rezultatai“.

2014 m. rugsėjo 10–19 d. vykusiame XI mokslo festivalyje „Erdvėlaivis žemė 2014“ prof. dr. Albinas Kuncevičius skaitė pranešimą „Istorinių laikų archeologija“.

Išvykos

2014 m. sausį–spalį doktorantas Vaidotas Suncovas buvo išvykęs į Maxo Plancko (*Makso Planko*) evoliucinės antropologijos institutą Leipcige (Vokietija).

2014 m. gegužės 18–birželio 18 d. doktorantas Gediminas Petrauskas lankėsi Tartu universitete (Estija).

2014 m. gruodžio 9–11 d. doktorantas Šarūnas Jautaitis dalyvavo Oxfordo universiteto Šv. Kotrynos kolegės (*St. Catherine's College*) konferencijoje „Symposium Age estimation“.

Archeologiniai lauko tyrimai

2014 m. vykdyti Vilniaus žemutinės pilies Valdovų rūmų rytinio korpuso šiaurinio priestato U ir W rūsių archeologiniai tyrimai (vadovas prof. dr. Albinas Kuncevičius, kartu su dr. Povilu Blaževičiumi ir Egidijumi Ožalu).

2014 m. liepą vykdyti Kernavės, Kriveikiškio piliakalnio (u. k. 17191) detalieji archeologiniai tyrimai (vadovas doc. dr. Gintautas Vėlius). Patikslinta piliakalnio chronologija, funkcinė paskirtis. Tyrimuose

praktiką atliko Vilniaus universiteto bakalauro studijų programos „Archeologija“ antro kurso studentai.

2014 m. vykdyti detalieji Skarulių pilkapių vietos (Jonavos m.) tyrimai (vadovai – dr. Egidijus Šatavičius, doktorantė Eglė Marcinkevičiūtė): identifikuotos vieno pilkapio liekanos, senojo arimo žymės, aptikta radinių iš paleolito ir XIX–XX a.

2014 m. vykdyti žvalgomieji tyrimai (vadovai dr. Egidijus Šatavičius, doktorantė Eglė Marcinkevičiūtė) Verbiškių senovės gyvenvietės aplinkoje (Vilniaus r.); aptikta keletas titnago ir vėlyvos apžiestos keramikos radinių.

2014 m. liepos 1–25 d. Vilniaus universiteto Archeologijos katedra kartu su Kopenhagos universiteto Saxo institutu ir Baltijos federaliniu Imanuelio Kanto universitetais vykdė archeologinius kasinėjimus Kaupe (Viskiautai) (rus. Mohovoe, Zelenogradsko r., Kaliningrado sritis, Rusijos Federacija.). Šių archeologinių kasinėjimų metu iširta 115,5 m² pilkapio dalis. Tyrimų vadovai – dr. Vladimiras Kulakovas, dr. Inga Merkytė, doc. dr. Algimantas Merkevičius.

Šiems tyrimams vykdyti 2014 m. kovo 15 d. buvo sudaryta Baltijos federalinio Imanuelio Kanto, Vilniaus ir Kopenhagos universitetų dvejų metų bendradarbiavimo sutartis.

2014 m. liepos 21–rugpjūčio 8 d. Kluonaliuose (P. Bizausko g. 11, Kretingos m.) atlikti senųjų laukų archeologiniai tyrimai. Iširtas 338 m² dydžio plotas. Surastos senovės gyvenvietės ir senųjų laukų liekanos. Vadovai – lekt. Rėda Nemickienė, doc. dr. Algimantas Merkevičius.

2014 m. rugsėjį atlikti Lietuvos pokario partizanų užkasimo vietos (Miškiniškių k., Kazitiškio sen., Ignalinos r.) žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Tyrimams vadovavo doc. dr. Gintautas Vėlius. Aptikti trijų 1944 m. šioje vietoje žuvusių Lietuvos partizanų palaikai.

2014 m. spalį atlikti Šiaurės Rytų Lietuvos, Karaliaus Mindaugo (Kalnų) partizanų srities štabo bunke-

rio ir partizanų žuvimo vietos (u. k. 17259) (Butkiškio k., Andrioniškio sen., Anykščių r. sav.) detalieji archeologiniai tyrimai. Tyrimams vadovavo doc. dr. Gintautas Vėlius. Ištirtas bunkeris, kuriame 1949 m. spalio 28 d. žuvo srities vadas Antanas Slučka-Šarūnas, jo žmona srities štabo sekretorė Joana Railaitė-Neringa ir partizanas Juozas Jovaiša-Lokys.

2014 m. spalį–lapkritį vykdyti valstybinės reikšmės magistralinio kelio A 18 Šiaulių aplinkkelis (šiaurės rytų krypties) žvalgomieji archeologiniai tyrimai (nuo 16,5 iki 23,75 km) (*Archeologinių žvalgomųjų tyrimų paslaugų sutartis Nr. SB14-094*; sutartinė kaina 8 688 eurai). Iš viso buvo ištirtas 202,36 m² dydžio plotas. Ginkūnų kaime atrastas XVI a. datuojamos gyvenvietės kultūrinis sluoksnis. Vadovai – lekt. Rėda Nemickienė, doc. dr. Algimantas Merkevičius.

Moksliniai projektai

2012 m. rugsėjo 1–2014 m. gruodžio 31 d. vykdytas ir sėkmingai užbaigtas mokslo projektas „Ankstyvųjų baltų visuomenės tapatumo bruožai remiantis archeologijos paveldo tyrimais Lietuvoje (ARCHBAL-TAI)“ pagal nacionalinę mokslo programą „Valstybė ir tauta: paveldas ir tapatumas“. Projekto vadovas – doc. dr. Algimantas Merkevičius. Vykdančioji institucija – Vilniaus universitetas, projekto partneriai – Klaipėdos

universitetas ir Lietuvos istorijos institutas. Projekto rėmėjas – Lietuvos mokslo taryba.

Sutartys

2014 m. balandžio 11 d. pasirašyta „Kretingos muziejaus ir Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto Archeologijos katedros bendradarbiavimo sutartis“.

Studentų konferencija

2014 m. lapkričio 13–14 d. Vilniaus universitete vyko III Lietuvos studentų archeologų mokslinė konferencija, organizuota Lietuvos archeologijos draugijos. Konferencijoje pranešimus skaitė šie Vilniaus universiteto studijų programos „Archeologija“ studentai bei absolventai: Vytenis Podėnas – „Narkūnų archeologijos paminklų komplekso ankstyvojo laikotarpio buitinė keramika“; Vytautas Vingis – „Danės–Tenžės–Akmenos upių pakrančių apgyvendinimo raida I–VIII a. laidojimo paminklų duomenimis“; Petras Dobeikis – „Vėžaičių kapinynas“; Daumantas Kiulkys – „Socialinės organizacijos bruožai Jūros vidurupio regione X–XI a. (Bikavėnų, Žašino ir Upynos kapinynų duomenimis)“; Žilvinas Montvydas – „Kompleksiniai tyrimai Šatos aukštupyje: Šliktinės aukojimo vieta“; Monika Žėkaitė – „Šunys Lietuvos archeologinėje medžiagoje“; Ingrida Latvytė – „Gotikiniai (XV–XVI a.) kokliai lietuviškuose LDK miestuose“; Žygimantas Buržinskas – „Merkinės Rotušė“.

2015 metai

Konferencijos, seminarai

2015 m. vasario 19–20 d. Lietuvos mokslo tarybos projekto „Podoktorantūros stažuotių igyvendinimas Lietuvoje“ baigiamojoje konferencijoje Vilniuje dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė skaitė pranešimą „Maisto globalizacijos pradžia Eurazijos stepėmis: pirmieji kontaktai tarp Rytų ir Vakarų ir jų pasekmės“, o dr. Romanas Shirouchovas – „Vakarų baltų socialinė, ekonominė ir kultūrinė raida X–XIII amžiais“ (abu Vilniaus universiteto Archeologijos katedros stažuotojai).

2015 m. dvyliką kartą Lietuvos nacionalinio muziejaus surengtuose tęstiniuose skaitymuose, dedikuotuose archeologei prof. Marijai Gimbutienei, kovo 5 dieną

doktorantė Gabrielė Gudaitienė skaitė pranešimą „Rasti keliskart atrastą: Pabartonių akmens amžiaus gyvenvietės paieškos 2014 m.“, o doktorantas Gediminas Petrauskas – „Dar kartą apie mirusiųjų deginimą viduramžių Lietuvoje: Meškučių kapinyno (Kaišiadorių r.) tyrimai“.

2015 m. kovo 6 d. konferencijoje „LITGEN: Lietuvos populiacijos genetinė įvairovė ir sandaros kitimai, susiję su evoliucija ir dažniausiai paplitusiomis ligomis“ dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė skaitė pranešimą „Praeities Lietuvos populiacijos mitybos tyrimai: pagrindinės mitybos raidos tendencijos“.

2015 m. kovo 19–22 d. Berlyne vykusioje konferencijoje „The Introduction and Intensification of Agri-

culture in Central Eurasia: The Exeption to the Rule or the Exception That Proves the Rule?“, kurią organizavo Priešistorinės archeologijos institutas (*Institute of Pre-historic Archaeology*), dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė skaitė pranešimą „The earliest evidence of crop consumption in Central Tian Shan: based on stable isotope analysis, archaeobotany and AMS 14C dating“.

2015 m. kovo 26 d. Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto renginyje Trakinių partizanų akademinė diena '15: „Partizanai ir Lietuva: tarpukaris, karas, pokaris“ doktorantas Gediminas Petrauskas skaitė pranešimą „Naujausiųjų laikų konfliktų archeologija Lietuvoje ir Vakaruose: tyrimų kryptys ir teorinės apibrėžtys“.

2015 m. balandžio 15–19 d. San Franciske (JAV) vykusioje SAA (*Society for American Archaeology*) 80-oje metinėje konferencijoje, sekcijoje „Food Globalization in Prehistory“, dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė skaitė pranešimą „Earliest direct evidence of crop consumption in central Tian Shan (Kazakhstan and Kyrgyzstan)“.

2015 m. balandžio 29 d. Klaipėdos universiteto organizuotame 6-ajame Lietuvos doktorantų, rengiančių disertacijas istorijos ir archeologijos tematika, moksliniame seminare pranešimus skaitė Vilniaus universiteto doktorantai: Gabrielė Gudaitienė – „Akmens amžiaus gyvenviečių Dūkšteliuose ir Pabartoniuose lyginamosios analizės galimybės“ ir Gediminas Petrauskas – „Mirusiųjų deginimo paprotys viduramžių Lietuvoje, arba žvilgsnis į XIII–XIV a. laidosenos kontekstą“.

2015 m. gegužės 21 d. Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato direktijos organizuotoje konferencijoje „Naujausi archeologiniai tyrimai Vilniaus pilių teritorijoje ir greta jos“ prof. dr. Albinas Kuncevičius (drauge su dr. Povilu Blaževičiumi ir Egidijumi Ožalu) skaitė pranešimą „Reikšmingi 2014 m. archeologiniai tyrinėjimai VDK Valdovų rūmų rytiniame korpuse“.

2015 m. gegužės 27–30 d. Lenkijoje, Szurpiły archeologinėje vietovėje, Valstybinio Varšuvos archeologijos muziejaus organizuotame tarptautiniame se-

minare „Archaeology of Yatvings“ doc. dr. Gintautas Vėlius skaitė pranešimą „The defence system of the Kernavė complex in different phases“.

2015 m. gegužės 28–29 d. Ciešyne (Cieszyn) (Lenkija) vykusioje konferencijoje „Computer application in archaeology“ dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė (drauge su K. Hanus ir M. Kostyrko) parengė stendinį pranešimą „The workflow of viewshed analysis of the geoglyphs in Kostanay Region, Kazakhstan“.

2015 m. rugsėjo 1–5 d. prof. dr. Albinas Kuncevičius dalyvavo Europos archeologų asociacijos (EAA) 21-ame metiniame susitikime Glazge, Didžiojoje Britanijoje, kur kartu su prof. dr. Rimvydu Laužiku skaitė pranešimą „The Preservation of Lithuania's Medieval Archaeological Heritage In Situ: Local Experience in Global Contexts“; doktorantas Gediminas Petrauskas skaitė pranešimą „Water as Mediator between the Quick and the Dead: Burying in Water in Lithuania at the Age of Conversion to Christianity“; rugsėjo 4 dieną renginyje *Annual Business Meeting* doktorantė Agnė Žilinskaitė tarptautinei archeologų bendruomenei skaitė pranešimą apie Vilniaus universitetą ir jame vyksiančią 22-ąją EAA konferenciją.

2015 m. rugsėjo 17–19 d. Vilniaus universiteto Archeologijos katedra organizavo 8-ą tarptautinę mokslinę konferenciją *Prof. Jono Puzino skaitymai*, skirtą archeologės habil. dr. Rimutės Rimantienės 95 metų sukakčiai („Revision of Early Prehistoric Sites: Verifying Old Material, Creating New Theories (dedicated to the 95th birthday of Hab. dr. Rimutė Rimantienė“) (žr. *straipsnį apie konferenciją*).

2015 m. spalio 1 d. mokslinėje konferencijoje, skirtoje Vilniaus Žemutinės pilies archeologinių tyrimų 60 metų ir dviejų iškiliausių Lietuvos archeologų – pilių tyrinėtojų habil. dr. Vytauto Urbanavičiaus 80 metų ir habil. dr. Adolfo Tautavičiaus (1925–2006) 90 metų – sukaktims, prof. dr. Albinas Kuncevičius (drauge su prof. dr. Rimvydu Laužiku bei Ramūnu Šmigelsku) skaitė pranešimą „Dubingių piliavietės archeologiniai tyrimai“.

2015 m. spalio 9 d. Lietuvos edukologijos universiteto bei Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos organizuotoje konferencijoje „Pabaisko mūšis ir jo epocha“ doktorantė Justina Kozakaitė perskaitė pranešimą „XIV–XVII a. Pabaisko apylinkių gyventojų antropologinė apžvalga“.

2015 m. spalio 8–10 d. Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas, Thomo Manno muziejus ir Thomo Manno kultūros centras surengė konferenciją „The Sea and the Coastlands“, skirtą prof. habil. dr. Vlado Žulkaus 70-mečiui paminėti. Šioje konferencijoje doc. dr. Algimantas Merkevičius skaitė pranešimą „Organization of the Early Metal Period Society in Coastal Lithuania. Is it Possible to Reconstruct it?“

2015 m. spalio 23–25 d. Latvijos universiteto Istorijos ir filosofijos fakulteto kartu su Latvijos archeologų asociacija organizuotame tarptautiniame 7-ajame Baltijos archeologijos seminare (BASE-7) „Public Archaeology: The Interplay of Past and Present in the Global Contemporary World“ dalyvavo pranešėjai iš Latvijos, Estijos, Suomijos ir Lietuvos. Spalio 23 dieną doc. dr. Algimantas Merkevičius skaitė pranešimą „Archaeology between society, politics and ideology: The Lithuanian experience“; spalio 24 dieną doktorantė Gabrielė Gudaitienė skaitė pranešimą „Presenting the Stone Age to children: A challenge, yet a duty“ (žr. *straipsnį apie konferenciją*).

2015 m. spalio 28 d. Vilniaus universitete vykusiaame XII tarptautiniame baltistų kongrese doc. dr. Aleksiejus Luchtanas (drauge su prof. dr. Olegu Poliakovu) skaitė pranešimą „Kai kurie baltų ir slavų etnogenezės aspektai“. Spalio 31 dieną prof. dr. Albinas Kuncevičius ir doc. dr. Aleksiejus Luchtanas skaitė pranešimą kongreso seminare „Senųjų Lietuvos sostinių Kernavės ir Trakų baltistiniai tyrimai“ ir lydėjo kongreso dalyvius ekskursijoje į Kernavę ir Trakus.

2015 m. lapkričio 4–5 d. Santakos muziejuje (*Musee des Confluences*) Lione (Prancūzija) vykusioje

konferencijoje „ORMIL. Millet cultivation in the Caucasus from the 6th to the 2nd mill. BC: Origin and development“ dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė skaitė pranešimą „A review of the newest accounts on Chinese millets in European and central Asian Prehistory“. Antrasis jos pranešimas – „Miliacin from broomcorn millet – a fossil molecule of multiple interests for archaeologists and paleoenvironmentalists“ (parengtas drauge su J. Jacob, A. Simoneu ir kt.).

2015 m. lapkričio 12–14 d. tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Kunigaikščiai Radvilos garsiausia Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų giminė“ prof. dr. Albinas Kuncevičius (drauge su prof. dr. Rimantu Jankausku ir prof. dr. Rimvydu Laužiku) skaitė pranešimą „Radvilų kapavietės tyrimai Dubingiuose“.

2015 m. lapkričio 27–28 d. Anykščiuose vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Naujausi archeologiniai tyrinėjimai“ profesorius emeritas habil. dr. Mykolas Michelbertas skaitė pranešimą „Pirmąsias archeologines konferencijas prisiminus“, doktorantas Mindaugas Griškėdis – „Archeologiniai atradimai Vilniuje, J. Basanavičiaus g. 9a“.

2015 m. gruodžio 2 d. Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto ir Lietuvos istorijos instituto doktorantų seminare Gabrielė Gudaitienė skaitė pranešimą „Akmens amžiaus gyvenviečių Dūkšteliuose ir Pabartoniuose lyginamosios analizės galimybės“, Gediminas Petrauskas – „Mirusiųjų deginimo paprotys viduramžių Lietuvoje: geografija ir regioniškas“.

2015 m. gruodžio 8–9 d. seminare „Archeologinių radinių konservavimas. Nuo lauko darbų iki saugojimo muziejuose“, kurį organizavo Lietuvos dailės muziejus, doc. dr. Aleksiejus Luchtanas skaitė pranešimą „Muziejinių eksponatų priežiūra. IV dalis, 2 knyga: Archeologinių radinių konservavimas. Nuo lauko darbų iki saugojimo muziejuose. Leidinio tikslai ir uždaviniai“, doktorantė Gabrielė Gudaitienė skaitė pranešimą „Archeologiniai akmens radiniai ir jų priežiūra“.

Paskaitos

2015 m. vasario 10 d. doktorantas Gediminas Petrauskas (kartu su Vykintu Vaitkevičiumi, Aiste Petrauskiene ir Ernestu Kuckailiu) skaitė viešą paskaitą „Laisvės kovų kraštovaizdis: Užpelkių kautynių vietos (Radviliškio r.) tyrimai 2014 m.“

2015 m. kovo 4 d. doc. dr. Algimantas Merkevičius Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje perskaitė pranešimą „Archeologija – praeities pasaulio atkūrimas“, papasakojo apie studijas Vilniaus universiteto Istorijos fakultete.

2015 m. balandžio 14 d. Ukmergėje doktorantas Gediminas Petrauskas skaitė paskaitą „Archeologija: mitai ir tikrovė“.

2015 m. pavasarį: kovo 12 dieną Plungės „Saulės“ gimnazijoje, kovo 24 dieną Šiaulių J. Janonio gimnazijoje, balandžio 15 dieną Klaipėdos „Ažuolyno“ gimnazijoje, doktorantė Gabrielė Gudaitienė skaitė paskaitas „Ar visi archeologai randa lobį?“

2015 m. liepos 6–7 d. eksperimentinės archeologijos festivalio „Gyvosios archeologijos dienos Kernavėje“ metu doc. dr. Gintautas Vėlius skaitė paskaitą „Naujausi archeologiniai atradimai Kernavėje ir archeologinių tyrimų metodai“.

2015 m. liepos 7 d. doktorantė Justina Kozakaitė Bažnytinio paveldo muziejuje darbuotojams skaitė paskaitą apie naujausius antropologinius tyrimus bei informaciją, kurią suteikia detali palaikų analizė.

2015 m. rugpjūčio 17 d. Pašušvyje vykusioje akademinio jaunimo vasaros stovykloje-seminare „Laisvės kovų atmintis“ doktorantas Gediminas Petrauskas skaitė pranešimą „2012–2014 m. patirtis ir atradimai“.

2015 m. rugsėjo 11–19 d. XXII mokslo festivalyje „Erdvėlaisis – Žemė“ doktorantė Gabrielė Gudaitienė skaitė lauko paskaitą „Kaip dirba archeologai?“, o

Kauno VII forte parengė stendinį pranešimą apie archeologijos mokslą ir skaitė paskaitėles vaikams.

2015 m. rugsėjo 17 d. Rokiškio krašto muziejuje vykusioje konferencijoje „Baltų vienybė“, skirtoje XV Baltų dienoms ir Rokiškio miesto 516-ajam gimtadieniui, doc. dr. Algimantas Merkevičius skaitė paskaitą „Indoeuropiečiai ir ankstyvieji baltai archeologiniais duomenimis“.

2015 m. spalio 15 d. Jonavos krašto muziejuje doktorantė Gabrielė Gudaitienė pristatė Pabartonių akmens amžiaus gyvenvietės kasinėjimus bei surengė radinių ir ekspedicijos nuotraukų parodą.

2015 m. lapkričio 13 d. Lietuvos Prezidento K. Griniaus memorialiniame muziejuje vykusiame renginyje „Sūduvos krašto paslaptys archeologiniuose radiniuose“ doc. dr. Algimantas Merkevičius skaitė paskaitą „Marijampolės ir jos apylinkių archeologija. Sūduvos praeities paslaptys“.

2015 m. gruodžio 8 d. Lietuvos nacionaliniame muziejuje LDK Valdovų rūmai prof. dr. Albinas Kuncevičius, doktorantas Martynas Jakulis, doktorantė Justina Kozakaitė ir restauratorė Vytautė Lukšėnienė skaitė Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto metų paskaitą „Atskleidžiant bazilijonų rūsių paslaptis: apie vilniečių gyvenimą ir mirtį“.

Disertacijos

2015 m. gegužės 8 d. Archeologijos katedros doktorantė Rūta Kačkutė apgynė humanitarinių mokslų srities istorijos mokslo krypties (05 H) daktaro disertaciją „Romėniškojo geležies amžiaus visuomenių socialinė analizė Baltijos jūros regione“. Mokslinis vadovas – doc. dr. Algimantas Merkevičius.

Išvykos

2015 m. pirmąjį pusmetį doktorantas Šarūnas Jautaitis stažavosi Makso Planko demografinių tyrimų instituto (Vokietija) Statistinės demografijos laboratorijoje.

2015 m. kovą doktorantės Agnė Žilinskaitė ir Skaistė Ardavičiūtė buvo išvykusios į Londono universiteto koledžą (*University College London*) Didžiojoje Britanijoje. Archeologijos instituto bibliotekoje jos rinko mokslinę informaciją ir konsultavosi su institute dirbančiais mokslininkais.

2015 m. balandžio 29–gegužės 6 d. doc. dr. Aleksiejus Luchtanas buvo išvykęs į Pietų Korėją. Seulo nacionaliniame muziejuje jis skaitė pranešimą „Gintaras Pabaltijo akmens amžiaus mene“, o Yeoncheon Jeongok-ri 23-iaame Paleolito festivalyje vedė edukacinius užsiėmimus.

2015 m. rugsėjo 11–16 d. doc. dr. Aleksiejus Luchtanas vyko į Lenkiją dalyvauti Biskupino archeologijos muziejaus organizuotame XXI archeologiniame festivalyje „Skoniai praityje“, kur vedė edukacinį užsiėmimą „Baltų maistas protoistorėje“.

2015 m. lapkričio 7–15 d. doktorantė Gabrielė Gudaitienė stažavosi Vokietijoje, MONREPOS archeologinių tyrimų centre ir Žmonių elgsenos evoliucijos muziejuje (*MONREPOS Archaeological Research Centre and Museum for Human Behavioural Evolution*). Studijavo paleolito ir mezolito archeologijos literatūrą, konsultavosi su paleolito ir mezolito archeologijos specialistais.

Svečiai

2015 m. vasario 24–26 d. Archeologijos katedroje lankėsi Rusijos mokslų akademijos Archeologijos instituto vyriausiasis mokslo darbuotojas dr. Vladimiras Kulakovas. Vasario 25 dieną jis studijų programos „Archeologija“ studentams skaitė dvi paskaitas apie Sembos pusiasalio akmens amžių ir ankstyvąjį metalų laikotarpį, tarptautinių 2014 m. liepą vykusią Kaupo pilkapių kasinėjimų rezultatus ir kitus archeologinius tyrimus.

2015 m. balandžio 13–18 d. Archeologijos katedroje lankėsi Estijos mokslų akademijos tikrasis narys, Tartu universiteto profesorius dr. Valteris Langas. Studijų programos „Archeologija“ studentams jis skaitė

keturių paskaitų ciklą „The Bronze and Pre – Roman Iron Age in Estonia and eastern Baltic“. Svečiui buvo organizuota išvyka po Vakarų Lietuvos archeologinius objektus ir muziejus.

2015 m. gruodžio 10 d. kviestinis lektorius iš Poznanės A. Mickevičiaus universiteto magistras Kasperis Hanusas skaitė paskaitą apie dronų (bepiločių orlaivių) panaudojimo ir pritaikymo archeologijos mokslė galimybes „Is GoPro a hero?“

Sutartys

2015 m. vasario 17 d. Vilniaus universiteto Archeologijos katedra pasirašė bendradarbiavimo memorandumą (*Memorandum of Understanding*) su Ukrainos nacionalinės mokslų akademijos Archeologijos institutu.

Moksliniai projektai

2015 m. sėkmingai užbaigtas mokslinis projektas „Lietuvos valstybės ištakos Dubingių mikroregiono tyrimų duomenimis“ (projekto Nr. VP1-3.1-ŠMM-07-K-01-037), finansuojamas Europos Sąjungos fondų lėšomis pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 3-io prioriteto „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ VP1.3.1-ŠMM-07-K priemonę „Parama mokslininkų ir kitų tyrėjų mokslinei veiklai (visuotinė dotacija)“. Projekto vadovas prof. dr. Albinas Kuncevičius. Projektas vykdytas 2011 m. balandžio 1–2015 m. kovo 31 d.

2015 m. vykdytas projektas ūkio subjektų užsakovams MTEP darbams skatinti (valstybinės reikšmės magistralinio kelio A18 Šiaulių aplinkkelis (šiaurės rytų krypties) žvalgomieji archeologiniai tyrimai (nuo 16,5 iki 23,75 km). Projekto vadovas doc. dr. Algimantas Merkevičius.

Prestižiniai moksliniai straipsniai

2015 m. birželio 11 d. žurnale „NATURE“ (*Vol. 522, Issue 7555, P. 167–172*) publikuotas straipsnis „Population genomics of Bronze Age Eurasia“. Vienas iš šio straipsnio autorių – doc. dr. Algimantas Merkevičius.

Archeologiniai lauko tyrimai

2015 m. liepą atlikti Kernavės archeologinės vietovės (u. k. 37320) žvalgomieji archeologiniai tyrimai (vadovas doc. dr. Gintautas Vėlius). Pajautos slėnyje aptikta nauja geležies amžiaus gyvenvietė. Tyrimuose praktiką atliko Vilniaus universiteto bakalauro studijų programos „Archeologija“ antro kurso studentai.

2015 m. rugpjūtį atlikti Lietuvos partizanų kovos ir žūties vietos (u. k. 25104) (Anykščių r. sav., Svėdasų sen., Ertėjų k.) detalieji archeologiniai tyrimai (vadovas doc. dr. Gintautas Vėlius). Iširtas Algimanto apygardos štabo bunkeris, kuriame 1949 m. lapkričio 1 d. žuvo septyni partizanai, tarp jų apygardos vadas Antanas Starkus-Montė.

2015 m. Ažutakio senovės gyvenvietėje (Švenčionių r.) vykdyti detalieji tyrimai ir žvalgomieji tyrimai Varėnos r. (vadovai: dr. Egidijus Šatavičius, doktorantė Eglė Marcinkevičiūtė).

2015 m. rudenį prof. dr. Albinas Kuncevičius vadovavo Vilniaus bazilijonų vienuolyno statinių ansamblio Švč. Trejybės bažnyčios rūsiu, kuriame rasti unitų bazilijonų palaidojimai, archeologiniams tyrimams (Vilniaus m. Aušros Vartų g. 7B). Palaikų antropologinius tyrimus atliko doktorantė Justina Kozakaitė, karstuose surastus radinius konservavo ir aprašė aukščiausios kategorijos restauratorė Vytautė Lukšėnienė, istorinę medžiagą apie unitus rinko ir sistemino doktorantas Martynas Jakulis. Tyrimų metu objekte lankėsi kolegos archeologai, buvo surengta spaudos konferencija, apie tyrimus rašė spauda, rodytos televizijos laidos. Detaliausiai šie tyrimai buvo pristatyti Lietuvos nacionalinės televizijos laidoje „Atspindžiai.

Paveldo kolekcija“, rodytoje per antrąjį nacionalinės televizijos kanalą „Kultūra“ spalio 9 ir 16 dienomis.

Stażuotės

Įgyvendinant Lietuvos mokslo tarybos projektą „Podoktorantūros (*post doc*) stažuotėlių įgyvendinimas Lietuvoje“, Archeologijos katedroje stažavosi:

2013 m. kovo 1–2015 m. vasario 28 d. – dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen (stažuotės tema „Maisto globalizacijos pradžia Eurazijos stepėmis: pirmieji kontaktai tarp Rytų ir Vakarų ir jų pasekmės“, vadovas doc. dr. Algimantas Merkevičius); 2013 m. kovo 22–2015 m. vasario 28 d. – dr. Romanas Shiroukhovas („Vakarų baltų socialinė, ekonominė ir kultūrinė raida X–XIII amžiais“, vadovas prof. dr. Albinas Kuncevičius); 2013 m. rugsėjo 2–2015 m. gegužės 31 d. – dr. Elena Pranckėnaitė („Šlapynių apgyvendinimo modeliai priešistorėje“, vadovas doc. dr. Algimantas Merkevičius).

Studentų konferencija

2015 m. lapkričio 19 d. Vilniaus universitete vyko IV Lietuvos studentų archeologų mokslinė konferencija, kurią organizavo Lietuvos archeologijos draugija. Konferencijoje pranešimus skaitė šie Vilniaus universiteto studijų programos „Archeologija“ studentai ir absolventai: Lukas Gaižauskas, „Šventosios 43-ioji viduriniojo neolito gyvenvietė“; Kęstutis Peseckas, „Lietuvos akmens ir bronzos amžiaus mediniai radiniai. Šventosios 4-os viduriniojo neolito radimvietės atvejis“; Ieva Luckutė, „Vikinginio laikotarpio stiklo karoliukai Mėgavos žemės kapinynuose“; Ugnė Marija Lenkaitytė, „Šiferiniai verpstukai Lietuvoje“; Rūta Kelpšaitė, „Kaulinių rožinių gamybos apraiškos Vilniaus Žemutinėje pilyje“; Asta Mickevičiūtė, „Lentiniai karstai ir jų apdailos detalės Lietuvoje XIV–XVIII a.“

Violeta Vasiliauskienė